

تاریخ آزمون: ۱۴۰۳/۰۷/۲۷

کد اجرا: نامشخص

زمان برگزاری: ۱۸۹ دقیقه

نام و نام خانوادگی:

علوی دخترانه مرکز

نام آزمون: فصل اول فارسی

۱) معنای واژه‌های مشخص شده را با معادل امروزی آنها مقایسه کنید.

در بن این پرده نیلوفری
راست به مانند یکی زلزله
کیست کند با چو منی همسری؟
داده تنش بر تن ساحل، یله

۲) بیت زیر را براساس ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی، مرتب کنید.
گشت یکی چشمه ز سنگی جدا
غلغله‌زن، چهره‌نما، تیزپا

۳) در این بیت، کدام گروه اسمی، در جایگاه مفعول قرار دارد؟
چشمه کوچک چو به آنجا رسید
وان همه هنگامه دریا بدید

۴) هر یک از بیت‌های زیر را از نظر آرایه‌های ادبی بررسی کنید.
چون بگشایم ز سر مو، شکن
ماه ببیند رخ خود را به من
گه به دهان، بر زده کف، چون صدف
گاه چو تیری که رود بر هدف

۵) با توجه به شعر «چشمه» نیما، «چشمه» نماد چه کسانی است؟

۶) آمیختن دو یا چند حس، در کلام را حس آمیزی می‌گویند؛ مانند: «از صدای سخن عشق ندیدم خوش‌تر»
«دیدن سخن» به جای «شنیدن سخن» آمده است.

نمونه‌ای از کاربرد این آرایه ادبی را در سروده «چشمه» نیما بیابید.

۷) با توجه به درس «چشمه و سنگ»، چه تغییری در نگرش و نحوه تفکر «چشمه» پس از رسیدن به دریا ایجاد شد؟
۸) معنی و مفهوم بیت زیر را به نثر روان بنویسید.

نعره بر آورده، فلک کرده گر
دیده سیه کرده، شده زهره در
سروده زیر از سعدی است، محتوای آن را با شعر نیما مقایسه کنید.

یکی قطره باران ز ابری چکید
که جایی که دریاست من کیستم؟
خجل شد چو پهنای دریا بدید
گر او هست حقا که من نیستم
چو خود را به چشم حقارت بدید
بلندی از آن یافت کو پست شد
در کنارش به جان پرورید
در نیستی کوفت تا هست شد

۱۰) مفهوم کنایه مشخص شده را بنویسید.

در بر من ره چو به پایان برد
از خجلی سر به گریبان برد

۱۱) معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

کتابی که در او داد سخن آرای توان داد، ابداع کنم. (سعدالدین وراوینی)
عشق، شوری در نهاد ما نهاد (فخرالدین عراقی)

۱۲) در متن «درس: از آموختن، ننگ مدار»، سه گروه کلمه متضاد بیابید.

۱۳) بهره‌گیری از «مَثَل» چه تأثیری در سخن دارد؟

۱۴) جدول زیر را کامل کنید. (با حفظ شخص)

مضارع اخباری	ساخت منفی	امر	فعل
.....	.....	.....	شنیده بودی
.....	.....	.....	داری می‌روی
.....	.....	.....	خواهید پرسید

- ۱۵) دو عبارت کنایی را از متن درس «از آموختن ننگ مدار» بیابید و بنویسید.
- ۱۶) در جمله زیر، نویسنده بر کدام ویژگی‌های اخلاقی تأکید می‌کند؟
«اثر غم و شادی پیش مردمان، بر خود پیدا مکن»
- ۱۷) مفهوم عبارت «گندم‌نمای جو فروش مباش» را بنویسید.
- ۱۸) برای مفهوم بیت زیر، عبارتی از متن درس «از آموختن، ننگ مدار» بنویسید.
شاد و بی‌غم بزی که شادی و غم زود آیند و زود می‌گذرند ابن حسام خوشفی
- ۱۹) حدیث «حَسْبُوا قَبْلَ أَنْ تُحَاسِبُوا» با کدام عبارت درس «از آموختن، ننگ مدار» قرابت معنایی دارد؟
- ۲۰) معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.
- الف) در آبگیری سه ماهی بود: دو حازم، یکی عاجز
- ۲۱) املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.
- الف) عاقل در دفع مکاید دشمن تأخیر (ثواب / صواب) نیند.
- ۲۲) معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.
- الف) الهی، فضل خود را یار ما کن
- ۲۳) با توجه به گزینه‌ها آرایه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.
- الف) قطره باران که درافتد به خاک زود بدمد بس گهر تابناک (استعاره / جناس)
- ب) صداقت / شیرین‌ترین لبخند / بر لبان اراده توست (مجاز / حس آمیزی)
- ۲۴) معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر ساده بنویسید.
- الف) بزرگان به هر حق و باطلی از جای نشوند.
- ۲۵) بیت زیر با کدام گزینه ارتباطی معنایی دارد؟
شادی و بی‌غم بزی که شادی و غم زود آیند و زود می‌گذرند
الف) هر شادی که بازگشت آن به غم است، شادی مشمر.
ب) اثر غم و شادی پیش مردمان بر خود پیدا مکن.
- ۲۶) در شعر «چشمه» دو نمونه مجاز بیابید و مفهوم هریک را بنویسید.
- ۲۷) اگر متن روان‌خوانی «دیوار» را داستانی نمادین بدانیم، هریک از عناصر زیر نماد چه چیزی است؟
• بنا • دیوار
- ۲۸) املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.
- الف) (خواست / خاست) کزان ورطه قدم در کشد خویشتن از حادثه برتر کشد
- ۲۹) نقش واژه‌های مشخص شده در بیت «خرد را گر نبخشد روشنایی، بماند تا ابد در تیره‌رایی» در گزینه آمده است؟
مفعول، مسند، متمم (ب) متمم، مفعول، متمم (پ) مفعول، قید، مضاف‌الیه (ت) مفعول، مضاف‌الیه، قید
- ۳۰) در عبارات زیر، مفهوم کنایه‌های مشخص شده را بنویسید.
- الف) چشم‌هایش دیگر نمی‌خندید، لب‌هایش شل و آویزان شده بود.
- ۳۱) معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.
- الف) اگر غم و شادیت بود، به آن کس گوی که او تیمار غم و شادی تو دارد.
- ب) گفت: «در این معرکه یکتا منم تاج سر گلبن و صحرا منم»
- ۳۲) املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف

خواست / خاست) کزان ورطه قدم در کشد خویشتن از حادثه برتر کشد

۳۳ کاربرد آرایه‌های داده‌شده را در ابیات زیر نشان دهید.

الف

لیک چنان خیره و خاموش ماند کز همه شیرین‌سخنی گوش ماند (حس آمیزی)

۳۴ آرایه مناسب را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف

پیش دیوار آنچه گویی هوش دار تا نباشد در پس دیوار، گوش (مجاز، اغراق)

۳۵ هریک از آثار زیر نوشته یا سروده کیست؟

الف دیوار

۳۶ معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

الف

فروغ رویت اندازی سوی خاک عجایب نقش‌ها سازی سوی خاک

۳۷ حدیث «حاسبوا قبل أن تحاسبوا» با کدام یک از عبارات‌های زیر قرابت معنایی دارد؟

الف) به زبان دیگر مگوی و به دل دیگر مدار. (ب) اندر همه کاری داد از خویشتن بده.

۳۸ عبارات و اشعار زیر را به نثر روان بازگردانی کنید.

الف

دید، یکی بحر خروشنده‌ای سهمگنی، نادره جوشنده‌ای

ب

خواست کز آن ورطه قدم در کشد خویشتن از حادثه برتر کشد

پ آن که حزم زیادت داشت و بارها دست‌برد زمانه جافی را دیده بود، سبک روی به کار آورد.

ت دیگری هم که از پیرایه خرد و ذخیرت تجربت بی‌بهره نبود، با خود گفت: غفلت کردم و فرجام کار غافلان چنین باشد.

ث عاقل در دفع مکاید دشمن تأخیر صواب نبیند.

۳۹ معنی واژگان مشخص شده را بنویسید.

الف به نام کردگار هفت افلاک

ب فروغ رویت اندازی سوی خاک

پ

زین نَمَط آن مست‌شده از غرور رفت و ز مبدأ چو کمی گشت دور

ت دیده سیه کرده شده زهره‌در

ث با یکدیگر میعاد نهادند.

۴۰ در ابیات زیر، نقش کلمات مشخص شده را بنویسید.

ابر ز من حامل سرمایه شد باغ ز من صاحب پیرایه شد

گل به همه رنگ و برانزنگی می‌کند از پرتو من زندگی

۴۱ در کدام بیت، غلط املائی وجود دارد؟ آن را اصلاح کنید.

۱) خاست کز آن ورطه قدم در کشد خویشتن از حادثه برتر کشد

۲) نعره برآورده فلک کرده کر دیده سیه کرده، شده زهره‌در

۴۲ در گروه کلمات زیر نادرستی‌های املائی را تصحیح کنید.

«هاضم و هوشیار - حزم و دوراندیشی - ذخیرت تجربت - وقت حیلت - ثواب دید و مصلحت - چیره و قالب - فراز و نشیب»

۴۳ در هر یک از ابیات زیر قسمت‌های مشخص شده، چه آرایه‌هایی پدید آورده است؟

الف

تویی رزاق هر پيدا و پنهان

تویی خلاق هر دانا و نادان

ب

راست به مانند یکی زلزله

داده تنش بر تن ساحل یله

پ

چون بگشایم ز سر مو شکن

ماه ببیند رخ خود را به من

ت

قطره باران که در افتد به خاک

زو بدمد بس گهر تابناک

ث

در بُن این پرده نیلوفری

کیست کند با چو منی همسری؟

ج

لیک چنان خیره و خاموش ماند

کز همه شیرین سخنی گوش ماند

۴۴ ترجمه فارسی «کلیله و دمنه» اثر کیست؟

۴۵ در بیت زیر منظور شاعر از مصراع دوم چیست؟

«هر آن وصفی که گویم بیش از آنی یقین دانم که بی شک جان جانی»

۴۶ با توجه به ابیات زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

گشت یکی چشمه ز سنگی جدا غلغله زن، چهره نما، تیز پا

گفت: «در این معرکه یکتا منم تاج سر گلبن و صحرا منم»

الف شاعر با آوردن صفت «چهره نما»، کدام ویژگی چشمه را نشان داده است؟

ب عبارت کنایی «تاج سر بودن» به چه معناست؟

۴۷ معنی واژگان مشخص شده را بنویسید.

الف الهی، فضل خود را یار ما کن

ب بارها دست برد زمانه جافی را دیده بود.

پ گفت: درین معرکه، یکتا منم

ت باغ ز من صاحب پیرایه شد

ث چون صورت شد که مرده است، بینداخت.

ج داده تنش بر تن ساحل، یله

چ وان همه هنگامه دریا بدید

ح خواست کزان ورطه، قدم درکشد

۴۸ در متن زیر چند غلط املائی هست؟ درست آنها را بنویسید.

«تاکنون به آیات کردگار هفت افلاک، یزدان خلاق، رزاقی که فظلش را روزی ما قرار داده است، اندیشیده‌اید؟ به آن چشمه قلغله زن و تیزپا بنگرید که چه زیباست! به صحرا و گلبن‌های حامل بوی زیبا نگاه کنید که چه جالب است! هنگامه‌های دریاها را در ذهن خود مجسم کنید و به این همه زیور و پیرایه‌های شگفت‌انگیز توجه کنید. به چه نتیجه‌ای می‌رسید؟ شاید یکی از نتایج، رهایی از ورته خودخواهی و رسیدن به ایمان واقعی باشد.»

۴۹ نقش اجزای مشخص شده هر یک از جملات زیر را بنویسید.

الف کردگار هفت افلاک، انسان را از خاک آفرید.

ب پروردگار فضل خود را یار ما کرد.

پ تویی خلاق هر دانا و نادان

ت گل از شوق تو خندان در بهار است.

ث درین معرکه، یکتا منم

ج ابر ز من، حامل سرمایه شد

۵۰ در هر یک از بیت‌های زیر، هسته هر یک از گروه‌های اسمی مشخص شده را بیابید.

الف

الف) چشمه کوچک چو به آنجا رسید وان همه هنگامه دریا بدید

ب

قطره باران که درافتد به خاک زو بدمد بس گهر تابناک

۵۱ در هر یک از بیت‌های زیر آرایه‌ها را مشخص کنید.

الف

زهی گویا ز تو، کام و زبانم تویی هم آشکارا، هم نهانم

ب

گل از شوق تو خندان در بهار است از آتش رنگ‌های بی‌شمار است

پ

گشت یکی چشمه ز سنگی جدا غلغله‌زن، چهره‌نما، تیزپا

ت

چون بدوم، سبزه در آغوش من بوسه زند بر سر و بر دوش من

ث

ابر ز من، حامل سرمایه شد باغ ز من صاحب پیرایه شد

۵۲ ابیات زیر را به نثر روان برگردانید.

الف

زهی گویا ز تو، کام و زبانم تویی هم آشکارا، هم نهانم

ب

گل از شوق تو خندان در بهار است از آتش رنگ‌های بی‌شمار است

پ

گه به دهان، بر زده کف، چون صدف گاه چو تیری که رود بر هدف

ت

چون بگشایم ز سر مو، شگن ماه ببیند رخ خود را به من

ث

ابر ز من، حامل سرمایه شد باغ ز من صاحب پیرایه شد

ج

راست به مانند یکی زلزله داده تنش بر تن ساحل، یله

۵۳ با توجه به هر یک از بیت‌های زیر مفهوم واژه یا عبارت مشخص شده را بنویسید.

الف

به نام کردگار هفت افلاک که پیدا کرد آدم از کفی خاک

ب

چو در وقت بهار آبی پدیدار حقیقت، پرده برداری ز رخسار

پ

گفت: درین معرکه، یکتا منم تاج سر گلبن و صحرا، منم

۵۴) با توجه به بیت‌های زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

چشمه کوچک چو به آنجا رسید
وان همه هنگامه دریا بدید
خواست کزان ورطه، قدم در کشد
خویشتن از حادثه برتر کشد
لیک چنان خیره و خاموش ماند
کز همه شیرین‌سخنی گوش ماند

الف) کدام بیت آرایه «حس آمیزی» دارد؟ آن را مشخص کنید.

ب) «قدم در کشیدن» چه مفهومی دارد؟

پ) مفهوم دو بیت اول چیست؟

ت) مفهوم بیت سوم چیست؟

۵۵) مفهوم هر یک از جملات زیر را بنویسید.

الف) تا روزی خدا تمام نشده، به در خانه دیگری نروم.

ب) تا قدم به بهشت نگذاشته‌ام، از هوای نفس و شیطان غافل نباشم.

۵۶) در بیت

«سر آن ندارد امشب که برآید آفتابی
مجاز را مشخص کنید.

۵۷) در این بیت

«گه به دهان، بر زده کف، چون صدف
شاعر چه خصوصیتی را به چشمه نسبت داده است؟

۵۸) بیت زیر بیان‌کننده کدام ویژگی دریاست؟

«راست به مانند یکی زلزله
داده تنش بر تن ساحل یله»

۵۹) در بیت

«ابر ز من حامل سرمایه شد
سرمایه» و «پیرایه» بر کدام مفاهیم دلالت دارند؟

۶۰) معنی عبارت «و چون صورت شد که مرده است، بینداخت» را بنویسید.

۶۱) معنی واژگان مشخص شده را بنویسید.

الف) خود را به نیکی و نیکوکاری به مردم نمای و چون نمود به خلاف نموده، مباش.

ب) و اندر همه کاری داد از خویشتن بده که هر که داد از خویشتن بدهد، از داور مستغنی باشد.

پ) و اگر غم و شادیت بود، به آن کس گوی که او تیمار غم و شادی تو دارد.

ت) بدان کوش که به هر محالی از حال و نهاد خویش بنگردی که بزرگان به هر حق و باطلی از جای نشوند.

ث) رنج هیچ کس ضایع مکن و همه کس را به سزا، حق شناس باش خاصه قرابت خویش را.

ج) و پیران قبیله خویش را حرمت دار ولیکن به ایشان مولع مباش تا هم چنان که هنر ایشان همی بینی، عیب نیز بتوانی دید.

چ) رنج هیچ کس ضایع مکن.

ح) به بنا و عمله خیره شده بود.

۶۲) در متن زیر دو غلط املائی وجود دارد؛ درست آنها را بنویسید.

«اگر انسان وجدانش را تربیت کند از داور مستقنی می‌شود؛ خاصه اینکه باید از ننگ رستن را تمرین کند و حرمت پیران را نگه دارد و تیمار غم و شادی دیگران داشته باشد و طلی از تجربه‌ها را به دیگران انتقال دهد.»

۶۳) در هر یک از جمله‌های زیر فقط یک آرایه شاخص بیابید.

الف) به زبان، دیگر مگو و به دل، دیگر مدار تا گندم‌نمای جو فروش نباشی.

ب) بدان کوش که به هر محالی، از حال و نهاد خویش بنگردی، که بزرگان به هر حق و باطلی از جای نشوند.

۶۴) بیت‌ها و جمله‌های زیر را به نثر روان برگردانید.

الف) خود را به نیکی و نیکوکاری به مردم نمای و چون نمودی به خلاف نموده مباش.

ب) به زبان، دیگر مگو و به دل، دیگر مدار تا گندم‌نمای جوفروش نباشی.

پ) بر و بر نگاه می‌کرد اما چیزی دستگیرش نمی‌شد.

ت) سر و صدای شلوغ گنجشک‌ها حیاط را برداشته بود.

ث) همه بدبختی خود را از چشم آنها می‌دید.

۶۵) جای خالی را با واژه مناسب پر کنید.

..... تألیف «عنصرالمعالی کیکاووس»، به زبان فارسی و برگرفته از نام مؤلف است.

۶۶) اثر تعلیمی چگونه اثری است؟

۶۷) عبارات و اشعار زیر را به نثر روان بازگردانی کنید.

الف) از آموختن ننگ مدار تا از ننگ رسته باشی.

ب) تعجب برش داشته بود.

پ) از تعجب دهانش باز ماند. حیاط‌ها سر به هم آورده و خانه‌هایشان یکی شده بود.

ت) چشم‌هایش دیگر نمی‌خندید. لب‌هایش شل و آویزان شده بود.

ث) لب برچیده بود.

ج) این قدر از من حرف نگیر.

چ) دلش از غم و درماندگی فشرده شد.

۶۸) معنای واژگان مشخص شده را بنویسید.

الف) بزرگان به هر حق و باطلی از جای نشوند.

ب) روشنایی شیرین و بزّاقی روی آسمان را گرفته بود.

پ) تلی از آجرهای شکسته روی هم ریخته بود.

ت) به سر طاس و قرمز بنای خپله نگاه کرد.

ث) تنش رعشه شدیدی گرفت.

ج) مادرش سراسیمه از اتاق بیرون پرید.

۶۹) نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«رنج هیچ کس ضایع مکن و اگر از بیگانه نایمن شوی، زود به مقدار نایمنی، خویش را از وی ایمن گردان.»

۷۰) از میان گروه کلمات زیر، نادرستی‌های املائی را بیابید و تصحیح کنید.

«مستغنی و بی‌نیاز - تیمار داشتن - محال و ناممکن - ضایع و تباه - غرابت و خویشی - طاقت و تحمّل - شیفته و مولع - حیرت‌زده - محو تماشا - حیاط خانه - لب حوز نشستن»

۷۱) در کدام گزینه نادرستی‌های املائی دیده می‌شود؟ تصحیح کنید.

۱) با غصّه به حیاط نگاه می‌کرد. به بنا و عمله‌ها خیره شده بود.

۲) نمی‌فهمید چرا پدرش این همه در ساختن آن اسرار دارد.

۳) چیزی به فکرش رسیده است و جرئت گفتن آن را ندارد.

۴) تنش رعشه شدیدی گرفت. هق‌هق می‌کرد. مادرش سراسیمه آمد.

۷۲) در عبارت زیر کدام ویژگی ادبی، نوشته را زیبا کرده است؟

«به زبان، دیگر مگو و به دل دیگر مدار، تا گندم‌نمای جوفروش نباشی.»

۷۳ در کدام گزینه آرایه ادبی «تشخیص» دیده نمی‌شود؟

- ۱) حیاط‌ها سر به هم آورده و خانه‌هایشان یکی شده بود.
- ۲) چشم‌هایش دیگر نمی‌خندید. دلش می‌خواست بهانه بگیرد و گریه کند.
- ۳) شب‌ها توی حیاط فرش می‌انداختند و سماور را آتش می‌کردند.
- ۴) فقط باد بود که بیکار توی درخت‌ها نشسته بود و برای خودش آواز می‌خواند.

۷۴ «قابوس‌نامه» اثر کیست؟

۷۵ آثار طنز جنبه ..... دارند.

۷۶ عبارت زیر را بخوانید و به سؤالات پاسخ دهید.

«به زبان، دیگر مگو و به دل دیگر مدار، تا گندم‌نمای جوفروش نباشی و اندر همه کاری داد از خویشتن بده، که هر که داد از خویشتن بدهد، از داور مستغنی باشد.»

الف منظور از «گندم‌نمای جوفروش» چه کسانی است؟

ب مفهوم «داد از خویشتن بده» چیست؟

۷۷ هر یک از عبارات‌های زیر به چه صفتی توصیه می‌کند؟

الف رنج هیچ کس ضایع مکن و همه کس را به سزا حق شناس باش.

ب به هر نیک و بد، زود شادان و زود اندوهگین مشو.

۷۸ با توجه به داستان «دیوار» هر یک از موارد زیر نماد چه چیزی هستند؟

الف بنا

ب دیوار

پ همسایه

۷۹ زاویه دید را در عبارت زیر بررسی کنید.

«ناصر ساکت شد. از حرف‌های مامانش فهمید که التماس کردنش بی‌نتیجه است و او را با خود نخواهد برد.»

۸۰ مفهوم عبارت کنایی زیر را بنویسید.

الف سرسنگین حرف زدن:

ب آویزان شدن لب‌ها:

۸۱ کدام عبارت از متن درس «از آموختن، ننگ مدار» با این مصراع همخوانی دارد؟ «عیب می‌جمله بگفتی، هنرش نیز بگو»

۸۲ گوینده بیت زیر، چه چیزی را «سرمایه ابر» می‌داند؟

«ابر ز من، حامل سرمایه شد / باغ ز من صاحب پیرایه شد»

۸۳ از نظر سعدی در بیت زیر، ارزشمندی قطره باران به چه سبب است؟

«بلندی از آن یافت کاو پست شد / در نیستی کوفت تا هست شد»

۸۴ مفهوم عبارات‌های زیر را بنویسید.

الف همچون مروارید در دل صدف کج و کوله‌ای سال‌ها بسته ماند.

۸۵ معنی و مفهوم ایبات و عبارات زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.

الف در بُن این پرده نیلوفری کیست کند با چو منی همسری؟

ب بدان کوش تا از حال و نهاد خویش بنگردی، که بزرگان به هر حق و باطلی از جای نشوند.

۸۶ ایبات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

الف) اندر همه کاری داد از خویشان بده، که هر که داد از خویشان بدهد، از داور مستغنی باشد.

۸۷) واژهٔ درست را از بین واژه‌های داخل کمانک انتخاب کنید و بنویسید.

الف) به جای دیوار، تلی از آجرهای شکسته و پاره‌های خشت و (خورده‌های / خرده‌های) گچ، روی هم ریخته بود.

۸۸) در کدام یک از جمله‌های زیر حذف به قرینهٔ معنایی وجود دارد؟

الف) حرام از یک کف دست کاغذ و یک بند انگشت مداد که خسرو به مدرسه بیاورد.

ب) هم‌نشین نیک بهتر از تنهایی است و تنهایی بهتر از هم‌نشین بد.

۸۹) مفهوم هریک از کنایه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) بزرگان به هر حق و باطلی از جای نشوند.

۹۰) معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

الف) گل از شوق تو خندان در بهار است.

۹۱) در هر یک از موارد زیر، یک نادرستی املائی وجود دارد؛ آن را بیابید و شکل درست آن را بنویسید.

الف) و آنکه غفلت بر حال وی قالب و عجز در افعال وی ظاهر بود، حیران و سرگردان و مدهوش چپ و راست می‌رفت.

۹۲) جدول زیر را کامل کنید.

مضارع اخباری	مصدر (هشتن)	فعل	مضارع اخباری	مصدر (گسستن)	فعل
		امر			امر
—		نهی	—		نهی

پاسخنامه تشریحی

- ۱) معنای «همسری» در بیت: برابری / معنای امروزی «همسری»: ازدواج، معنای «راست» در بیت: عیناً، درست / معنای امروزی «راست»: نوعی جهت، (سخن) درست
- ۲) یکی چشمه غفله زن، چهره نما، تیزیا از سنگی جدا گشت.
- ۳) آن همه هنگامه دریا
- ۴) بیت اول: استعاره: شکن مو استعاره از امواج آب / تشخیص: نگاه کردن ماه به رخ خود / ماه رخ خود / تناسب: مو و رخ
بیت دوم: تشبیه: چشمه ← مانند صدف و تیر / تشخیص: نسبت دادن دهان به صدف و چشمه / جناس بین صدف و هدف
- ۵) نماد انسان‌های متکبر و خودخواه
- ۶) شیرین سخنی (سخن قابل شنیدن است ولی شیرینی قابل چشیدن است.)
- ۷) حیرت زده شد و به عظمت دریا و ناچیز بودن خود پی برد.
- ۸) دریا فریاد می کشید طوری که با فریادش گوش آسمان را کر کرده بود و از خشم چشمانش سیاه شده بود و باعث ترس و وحشت همه شده بود.
- ۹) سعدی در این قطعه، داستان قطره آبی را نقل کرده است که وقتی به دریا می افتد، احساس کوچکی می کند. ولی همین فروتنی موجب می شود که صدفی او را در آغوش خود ببرد و به مروراید ارزشمندی تبدیل کند. در شعر نیما چشمه به جای قطره باران است که از سنگی جدا شده است و مسیرش را با تکبر و فخر فروشی طی می کند ولی وقتی به دریا می رسد، شگفت زده می شود، سکوت می کند و به صدای دریا گوش می دهد. در شعر سعدی نتیجه فروتنی ارزشمندی قطره باران است ولی در شعر نیما تنها شگفت زدگی چشمه بیان شده است.
- ۱۰) سر به گریبان بردن: خجالت کشیدن
- ۱۱) داد: انصاف، حق، عدالت داد: فعل ماضی ساده سوم شخص مفرد از مصدر دادن (بخشید)
- نهاد: سرشت، طینت، آفرینش نهاد: فعل ماضی ساده سوم شخص مفرد از مصدر نهادن (قرار داد)
- ۱۲) غم / شادی حق / باطل امید / نومیدی
- ۱۳) مثل موجب ایجاز در سخن می شود و آن را پرمعنی تر و پربارتر می کند. مثل‌ها مخاطب را به تفکر وامی دارند و موجب تأثیر بیشتر سخن می شوند.
- ۱۴)

مضارع اخباری	ساخت منفی	امر	فعل
می شنوی	نشنیده بودی	بشنو	شنیده بودی
می روی	نمی روی	برو	داری می روی
می پرسید	نخواهید پرسید	پرسید	خواهید پرسید

- ۱۵) گندم‌نمای جو فروش نباش = دورو و ریاکار نباش
از جای شدن = عصبانی و خشمگین شدن
- ۱۶) خویشتن دار بودن، عدم بیان اسرار درونی خود بر دیگران
- ۱۷) پرهیز از ریا و دورویی و دوگانگی ظاهر و باطن، دوری از فریبکاری و حيله گری
- ۱۸) به هر نیک و بد زود، شادان و زود اندوهگین مشو. (دل نیستن به خوشی‌ها و تلخی‌ها)
- ۱۹) و اندر همه کاری داد از خویشتن بده، که هر که داد از خویشتن بدهد از داور مستغنی باشد. (رسیدگی به حساب و کتاب اعمال و رفتارها)

۲۰

الف) محتاط

۲۱

الف) صواب

۲۲

الف) خدایا بخشش خود را همراه ما کن.

۲۳

الف) استعاره

ب

ب) حس آمیزی

۲۴

الف) انسان‌های بزرگ با هر اتفاق حق و باطلی متغیر و عصبانی نمی شوند.

۲۵

گزینه «الف»

۲۶

قطره باران که درافتد به خاک (خاک مجاز از زمین است.)

رو بدمد بس گهر تابناک (گهر مجاز از گل‌ها و گیاهان است.)

۲۷) «بنا» نماد عامل جدایی انسان‌ها و «دیوار» نماد جدایی است.

۲۸)

الف) خواست

۲۹) گزینه «ب»: متمم، مفعول، متمم

۳۰)

الف) بسیار اندوهگین بود.

۳۱)

الف) اگر اندوهگین یا شادمان هستی، آن را به کسی بگو که غمخوار تو باشد.

ب) گفت: «من در این میدان، یگانه‌ام و سرور بوتۀ گل و دشت هستم»

۳۲)

الف) خواست

۳۳)

الف) حس آمیزی: شیرین‌سخنی.

۳۴)

الف) مجاز

۳۵)

الف) جمال میرصادقی

۳۶)

الف) اگر روشنایی چهره‌ات را بر جهان بیندازی، نقش و نگارهای شگفت‌آوری در دنیا ایجاد می‌کنی.

۳۷) گزینه «ب»: اندر همه کاری داد از خویشان بده.

۳۸)

الف) دریای خروشان را دید که ترس‌آور، بی‌نظیر و جوشان بود.

ب) خواست که از آن گرداب خود را نجات دهد و خود را از آن حادثه برهاند.

پ) آن ماهی که محتاط‌تر بود و بارها غارت و چپاول زمانۀ ستمکار را دیده بود، سریع دست به کار شد.

ت) آن ماهی دیگر هم که از زیور عقل و اندوختۀ تجربه بی‌بهره نبود، با خود گفت: بی‌خبری و بی‌توجهی کردم و عاقبت کار بی‌خبران چنین است.

ث) عاقل در دور کردن مکرهای دشمن، تأخیر را درست نمی‌داند.

۳۹)

الف) افلاک: جمع فلک، آسمان‌ها

ب) فروغ: روشنایی، پرتو

پ) نَمَط: روش، طریقه

ت) زهره‌در: بسیار ترسناک

ث) میعاد: وعده، قرار

۴۰) «حامل»: مسند؛ «باغ»: نهاد؛ «گل»: نهاد؛ «پرتو»: متمم

۴۱) در گزینه «ا»، واژه «خاست» نادرست است و باید به صورت «خواست» نوشته شود.

۴۲) گروه کلمات «هاضم و هوشیار، ثواب‌دید و مصلحت و چیره و قالب» نادرست و شکل صحیح آنها «حازم و هوشیار، صواب‌دید و مصلحت و چیره و غالب» است.

۴۳)

الف) «پیدا و پنهان»: تضاد و مجاز از «کل هستی»

ب) «به مانند یکی زلزله»: تشبیه

پ) «مو»: استعاره از «امواج»

ت) «گهر»: استعاره از «گیاه و سبزه»

ث) «پردۀ نیلوفری»: استعاره از «آسمان لاجوردی»

ج) «شیرین‌سخنی»: حس آمیزی و کنایه از زیبا سخن گفتن

۴۴) ابوالمعالی نصرالله منشی

۴۵) خداوند اصل حیات و زندگی است.

۴۶

الف زلال و شفاف بودن
ب بزرگ و سرور بودن

۴۷

الف فضل: لطف، توجه، رحمت، احسان
ب جافی: ستمگر، ظالم
پ معرکه: میدان جنگ، جای نبرد
ت پیرایه: زیور و زینت
ث صورت شد: به نظر آمد، تصوّر شد
ج یله: رها، آزاد (یله دادن: تکیه دادن)
چ هنگامه: غوغا، داد و فریاد، شلوغی
ح ورطه: گرداب، گودال، مهلکه، گرفتاری

۴۸) **ف** ظل ← فضل / قلغله ← غلغله / هامل ← حامل / ورته ← ورطه

۴۹

الف کردگار هفت افلاک (نهاد) / انسان (مفعول)
ب پروردگار (نهاد) / فضل (مفعول) / یار (مسند)
پ خلاق (مسند)
ت گل (نهاد) / خندان (مسند)
ث یکتا (مسند)
ج سرمایه (مضاف‌الیه)

۵۰

الف چشمه کوچک / آن همه هنگامه دریا
هسته هسته
ب قطره باران / گهر تابناک
هسته هسته

۵۱

الف مراعات نظیر، کام، زبان / تضاد: آشکارا ≠ نهان / کام مجاز از دهان
ب تشخیص: خندان بودن گل / خندان بودن گل کنایه از شکوفایی
پ چهره‌نما کنایه از خودنمایی کننده - تیز یا کنایه از شتابان / تشخیص: نسبت دادن «چهره‌نمایی و تیزیابی» به چشمه
ت بوسه زدن کنایه از عزیز و دوست‌داشتنی شمردن / تشخیص: بوسه زدن سبزه
ث سرمایه استعاره از باران / پیرایه استعاره از گل‌ها و گیاهان / استعاره (تشخیص): سرمایه‌دار شدن ابر و صاحب پیرایه شدن باغ / موازنه: هم‌وزنی یک‌به‌یک واژه‌های دو مصراع

۵۲

الف چه خوش است که زبان و دهانم از لطف تو گویا شده و تمام آشکار و نهان وجود من تو هستی.
ب گل از شوق دیدار تو در فصل بهار خندان و شکوفا شده و به همین خاطر رنگ‌های بی‌شمار دارد.
پ گاهی به خاطر سرعت مانند صدف دهانش کف‌آلود می‌شد و گاهی مانند تیری بود که به سرعت به سوی هدف می‌رود.
ت وقتی چین و شکن موهابیم را باز می‌کنم، ماه چهره خود را در من می‌بیند.
ث ابر سرمایه‌اش را که باران است، از من گرفته است و باغ هم زینت و زیبایی‌اش را از من گرفته است.
ج دریا درست مانند زلزله‌ای بود که تنش را بر روی ساحل رها کرده بود.

۵۳

الف پیدا کرد: آفرید.
ب پرده برداری: نشان می‌دهی.
پ صحرا: دشت سرسبز

۵۴

- الف** بیت سوم (شیرین سخنی)
ب دوری کردن و دور شدن
پ دوری از خطر
ت حیرت و شگفت زدگی

۵۵

- الف** بی‌نیازی از خلق / تکیه به رزاق بودن خدا
ب دوری از هوای نفس تا آخر عمر

- ۵۶ سر مجاز از قصد و اندیشه
 ۵۷ کف‌آلود بودن و سریع بودن
 ۵۸ خشم و خروش دریا
 ۵۹ سرمایه ← باران / پیرایه ← گل‌ها و شکوفه‌ها
 ۶۰ چون به‌نظر آمد که مرده است آن را انداخت.

۶۱

- الف** نموده: نشان داده، ارائه کرده، آشکار کرده
ب مستغنی: بی‌نیاز
پ تیمار: غم، حمایت و نگهداشت، توجه
ت مُحال: بی‌اصل، ناممکن، اندیشه باطل
ث قرابت: خویشاوند (در این درس)
ج مولع: بسیار مشتاق، آزمند
چ ضایع: تباه، تلف
ح یک تن کارگر زیردست بنا

۶۲ مستغنی ← مستغنی

طلی ← تلی

۶۳

- الف** گندم‌نمای جوفروش کنایه از انسان دورو و فریب‌کار / تناسب: زبان، دل - گندم، جو
ب از جای شدن کنایه از خشمگین و دگرگون شدن / تضاد: حق، باطل

۶۴

- الف** خود را خوب و نیکوکار به مردم نشان بده ولی به دروغ خود را خوب و نیکوکار نشان نده.
ب سخن دل و زبانت یکی باشد تا دروغگو و فریبکار شناخته نشوی.
پ خیره نگاه می‌کرد اما چیزی نمی‌فهمید.
ت سروصدای زیاد گنجشک‌ها حیاط را برداشته بود. (فضای حیاط را پر کرده بود).
ث آنها را در بدبختی‌های خود مقصر می‌دانست.

۶۵ قابوس‌نامه

۶۶ اثر تعلیمی، اثری است که با هدف آموزش و تعلیم، موضوع‌هایی از حکمت، اخلاق، مذهب یا دانشی از معارف بشری را بیان می‌کند.

۶۷

- الف** از یاد گرفتن شرم نداشته باش تا از شرمندگی نجات یابی.
ب بسیار تعجب کرده بود.
پ بسیار تعجب کرده بود. حیاط خانه‌ها در هم رفته بودند و خانه‌های آنها یکی شده بودند.
ت چشم‌های حالت شادی نداشت و صورتش غمگین بود.
ث بغض کرده و خیلی ناراحت بود.
ج این‌قدر مرا وادار به حرف زدن نکن.
چ وجودش پر از غم و درماندگی شد.

۶۸

الف از جای نشوند: برآشفته نمی‌شوند

ب برّاق: درخشان

پ تلّ: پُشته، تپه

ت طاس: بدون مو، کچل / خپله: چاق و کوتاه‌قد

ث رعشه: لرزش

ج سراسیمه: هراسان، آشفته

۶۹ رنج: مفعول؛ بیگانه: متمّم؛ ناایمن: مسند؛ زود: قید

۷۰ گروه‌های «غراب و خویشی» و «لب حوز نشستن» نادرست و شکل صحیح آنها «قرباب و خویشی» و «لب حوض نشستن» است.

۷۱ گزینهٔ «۲»: در این گزینه «اسرار» نادرست است و شکل صحیح آن «اِصرار» است.

۷۲ استفاده از مَثَل «گندم‌نمای جوفروش»

۷۳ گزینهٔ «۳»: در این گزینه «تشخیص» وجود ندارد.

۷۴ عنصرالمعالی کیکاووس

۷۵ تعلیمی

۷۶

الف کسانی که ظاهر عملشان با باطن آن متفاوت است.

ب عدالت را دربارهٔ خودت رعایت کن.

۷۷

الف قدرشناسی

ب خویشتن‌داری

۷۸

الف «بنّا»: نماد انسان‌ها و عواملی که مردم را از هم جدا می‌کنند.

ب «دیوار»: نماد هر چیزی که مانع ارتباط انسان‌هاست.

پ «همسایه»: نماد دوستی و ارتباط

۷۹ سوم شخص یا دانای کل

۸۰

الف بی‌میل و رغبت صحبت کردن

ب ناراحت و غمگین شدن

۸۱ ولیکن به ایشان مولع مباش تا همچنان که هنر ایشان همی بینی، عیب نیز بتوانی دید.

۸۲ باران (بخار آب)

۸۳ فروتنی (تواضع)

۸۴

الف ناشناخته ماندن ارزش نیما

۸۵

الف در زیر این آسمان آبی، کسی نمی‌تواند با من رقابت و برابری کند.

ب کوشش کن که ذات و سرشت تو تغییر نکند. زیرا انسان‌های بزرگ با هر کار درست و نادرستی عصبانی نمی‌شوند.

۸۶

الف در هر کاری حق آن را ادا کن، زیرا هر کس که حق را ادا کند نیاز به قاضی ندارد.

۸۷

الف خرده‌های

۸۸ (الف) حرام از یک کف .....
۸۹

الف عصبانی و آشفته نمی‌شوند یا کنترل خود را از دست نمی‌دهند

۹۰

الف گل از اشتیاق و عشق تو است که در بهار شکفته و خرم است.

۹۱

الف غالب

مضارع اخباری	مصدر (هشتن)	فعل	مضارع اخباری	مصدر (گسستن)	فعل
می‌هلی	بهل	امر	می‌گسلی	بگسل	امر
—	مَهَلِ نَهَلِ	نهی	—	مگسل نگسل	نهی